

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ

ННЦ «ІНСТИТУТ ЗЕМЛЕРОБСТВА НААН»

НАЦІОНАЛЬНИЙ БОТАНІЧНИЙ САД імені М.М. ГРИШКА

**ІНСТИТУТ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ НААН**

ІНСТИТУТ ЛУБ'ЯНИХ КУЛЬТУР НААН

**НАУКОВІ ЗДОБУТКИ СЕЛЕКЦІОНЕРІВ
ННЦ «ІНСТИТУТ ЗЕМЛЕРОБСТВА НААН» –
НА БЛАГО МАЙБУТНЬОГО, ПРИСВЯЧЕНА
120-РІЧЧЮ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
ВЧЕНОГО, АГРАРІЯ, СЕЛЕКЦІОНЕРА
ДАНИЛА ЛИХВАРЯ**

МАТЕРІАЛИ ТЕЗ

**Міжнародної наукової Інтернет-конференції
8 вересня 2022 р.**

УДК 001+37+631.15]:338.439.65: 631.147 (063)

Н 34

*Матеріали тез рекомендовані та затверджені до друку рішенням Вченої ради
ННЦ «Інститут землеробства НААН», протокол № 06 від 9 вересня 2022 р.*

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Камінський В. Ф., доктор сільськогосподарських наук,
професор, академік НААН

Ткаченко М. А., доктор сільськогосподарських наук,
член-кореспондент НААН

Красюк Л.М., кандидат сільськогосподарських наук

Костенко О.І., кандидат сільськогосподарських наук

Щербина О.З., кандидат сільськогосподарських наук

Голик Л.М., кандидат сільськогосподарських наук

Каражбей П.П., кандидат сільськогосподарських наук

Проданик А.М., кандидат сільськогосподарських наук

Тимошенко О.О., кандидат сільськогосподарських наук

Левченко О.С., доктор філософії

Слюсар С.М., кандидат сільськогосподарських наук

Корягін О.М., кандидат сільськогосподарських наук

Тимошенко О.В., кандидат сільськогосподарських наук

Н 34 Наукові здобутки селекціонерів ННЦ «Інститут землеробства НААН» – на благо майбутнього, присвячена 120-річчю від дня народження вченого, аграрія, селекціонера Данила Лихваря : Міжнародна наукова Інтернет-конференція 8 вересня 2022 р., Чабани.–Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2022. – 140 с.

Подано науковий та життєвий шлях Д.Ф. Лихваря, І.К. Котка, М.А. Вітвіцького, Л.К. Тараненко. Представлено генетичні основи селекції сільськогосподарських культур. Розкрито важливі питання з селекції та насінництва польових культур. Проаналізовано технології вирощування польових культур. Визначено генетичні шляхи біологічного захисту рослин від хвороб.

Розраховано на керівників і спеціалістів сільського господарства, наукових співробітників аграрного профілю, викладачів і студентів вищих навчальних закладів.

УДК 001+37+631.15]:338.439.65: 631.147 (063)

ISBN

© ННЦ «Інститут землеробства НААН», 2022
©ТОВ «ТВОРИ», 2022

А.М. Влащук, О.С. Дробіт, М.А. Кляуз УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ РПКАУ ОЗИМОГО	55
С.П. Вахній, А.В. Войтко, Л.М. Качан, Л.А. Козак ХАРАКТЕРИСТИКА СТІЙКОСТІ СОРТІВ ПШЕНИЦІ ЯРОЇ ДО ХВОРОБ В ПРАВОБЕРЕЖНОМУ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ	59
Ю.А. Туровнік, В.О. Мінералова МІКОБІОМ РИЗОСФЕРНОГО ҐРУНТУ СОНЯШНИКУ В УМОВАХ ОРГАНІЧНОГО ВИРОЩУВАННЯ КУЛЬТУРИ	61
Н.В. Симоненко ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ КОРОТКОСТЕБЛОВИХ КРУПНОЗЕРНИХ І ВИСОКОРОСЛИХ ЗРАЗКІВ ЖИТА ОЗИМОГО	65
А.Ф. Стельмах, В.І. Файт РЕЙТИНГОВА ОЦІНКА В БАЛАХ ТРИВАЛОСТІ ЯРОВИЗАЦІЙНОЇ ПОТРЕБИ В ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ М'ЯКОЇ	69
Р.О. Спряжка, В.Л. Жемойда ІНДИВІДУАЛЬНА ПРОДУКТИВНІСТЬ ВИХІДНИХ МАТЕРІАЛІВ ПРИ СЕЛЕКЦІЇ НА ЯКІСТЬ ЗЕРНА КУКУРУДЗИ	72
Jung Young Yun RAPE VARIETIES OF UKRAINIAN-KOREANIAN BREEDING WITH HIGH ERUCIC ACID LEVEL	74
Н.І. Птуха, О.В. Позняк, В.М. Несин СЕЛЕКЦІЯ ОГІРКА ЗАСОЛЮВАЛЬНОГО ТИПУ – ВАЖЛИВИЙ НАПРЯМ ДОСЛІДЖЕНЬ	76

3. Влащук А.М., Колпакова О.С., Дзюба М.В. Формування насінневої продуктивності ріпаку озимого. *Селекція, генетика та технології вирощування сільськогосподарських культур* : зб. матеріалів доп. учасн. V Міжнар. наук.-практ. конф. с. Центральне, 2017. С. 24-25.
4. Влащук А.М., Прищепо М.М., Войташенко Д.П., Демченко Н.В. Формування продуктивності ріпаку озимого залежно від елементів технології вирощування в умовах південного степу України. *Зрошуване землеробство*. 2012. Вип. 58. С. 33–35.

УДК 633.111:632.038: 632.4.01

С.П. Вахній, доктор с.-г. наук, професор

А.В. Войтко, здобувач ступеня доктора філософії

Л.М. Качан, канд. с.-г. наук, доцент

Л.А. Козак, канд. с.-г. наук, доцент

Білоцерківський національний аграрний університет

ХАРАКТЕРИСТИКА СТІЙКОСТІ СОРТІВ ПШЕНИЦІ ЯРОЇ ДО ХВОРОБ В ПРАВОБЕРЕЖНОМУ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

До факторів, що обмежують підвищення врожайності пшениці ярої, втім як й інших зернових культур, належить ураження посівів грибними хворобами. Головне місце серед них займають хвороби листків [1].

Проблеми захисту пшениці ярої в сучасних умовах ускладнюються через обмежені можливості застосування профілактичних заходів, внаслідок спеціалізації та інтенсифікації сільськогосподарського виробництва. У результаті збільшується використання засобів захисту рослин, що забезпечують приріст урожайності, але не зменшують на тривалий час чисельність та шкідливість збудників хвороб. Провідними ученими України визначено ареал шкідливості основних хвороб зернових культур, вивчено вплив на їх розвиток насиченості сівозмін зерновими культурами, способу обробітку ґрунту, великої кількості рослинних решток на полях, які сприяють поширеності цих хвороб. Але ця наукова задача ще далека до повного її вирішення. Тому подальші дослідження за цим напрямом є надзвичайно актуальними, серед яких основне місце займає

зменшення втрат урожаю від поширених у регіоні основних хвороб пшениці ярої [2].

Для профілактики епіфітотій хвороб пшениці ярої використовують агротехнічні заходи, за допомогою яких контролюють джерела інфекції патогенів та створюють сприятливі умови для росту й розвитку, а також імунологічний метод, в основі якого лежить добір стійких проти хвороб сортів. Особливого значення в контролюванні хвороб пшениці ярої має якість насіннєвого матеріалу, а також протруювання насіння. Тому обов'язковою умовою отримання стабільних і здорових урожаїв зерна пшениці ярої є знезараження насіннєвого матеріалу. Створення і впровадження нових сортів, стійких до збудників хвороб, значно зменшує поширення і шкодочинність патогенів та використання у виробництві фунгіцидів, які спричиняють забруднення навколишнього середовища [3].

Проведений моніторинг посівів пшениці ярої у 2012–2014 рр. в умовах ННВЦ «Дослідне поле» ХНАУ ім. В. В. Докучаєва (Харківська обл., Харківський р-н) встановив, що культура уражувалася такими некروتрофними хворобами, як борошниста роса, септоріоз та бура листової іржа щороку. Розвиток хвороб становив 38,4%, 21,5% та 25,4% відповідно. Необхідне здійснення постійного моніторингу посівів із метою своєчасного прийняття рішення щодо здійснення захисних заходів [4]

Метою досліджень було визначення стійкості сортів пшениці ярої до хвороб у Правобережному Лісостепу України. Дослідження проводили в 2021 р. на базі ПСП Агрофірма «Світанок» Київської обл. з сортами пшениці ярої Трізо і КВС Шірокко.

Було встановлено, що чим пізніше відбувалось ураження рослин пшениці ярої хворобою, тим менш сприйнятливим був до неї сорт. Початок прояву листостеблових хвороб у сортів Трізо і КВС Шірокко відмічався з фази кушіння і характеризувався незначними показниками ураження рослин борошнистою россою 3,7 і 2,2% відповідно. У фазі виходу в трубку – появі прапорцевого листка та до фази утворення зерна – молочної стиглості відмічався інтенсивний розвиток борошнистої роси, септоріозу листків і колоса, жовтої та бруї іржі. Не спостерігали прояву піренофорозу і фузаріозу колоса у період кушіння–формування зерна.

Розвиток борошнистої роси у сортів Трізо і КВС Шірокко у фазі колосіння становив 9,7 і 5,8%, септоріозу листків – 6,1 і 5,2%, септоріозу колоса – 5,5 і 5,2%, жовтої іржі – 12,4 і 8,7%, бруї іржі – 14,6 і 10,7%

відповідно. У період формування зерна–молочної стиглості, розповсюдженість хвороб на рослинах пшениці ярої, крім борошнистої роси, зростала. Ураженість борошнистою росою становила 9,3 і 5,6%, септоріозом листків – 9,7 і 8,3%, септоріозом колоса – 9,4 і 8,9%, жовтою іржею – 15,8 і 10,9%, бурюю іржею – 17,5 і 13,7%, фузаріозом колоса – 7,4 і 5,3%. Встановлено, що більш резистентнішим до грибковим хвороб є сорт пшениці ярої КВС Широко.

Список літератури

1. Мельник С.І., Ситник В.П. Рекомендації по вирощуванню ярої пшениці в Лісостепу України. Львів, 2006. 22 с.
2. Рекомендації з інтегрованої системи захисту ярої пшениці від хвороб, шкідників та бур'янів: науково-методичне видання. Федоренко В.П., Секун М. П., Ретьман С.В. та ін. Київ, 2004. 26 с.
3. Хоменко С.О., Федоренко І.В., Федоренко М.В., Раченко О.С., Данилюк Т. А. Оцінка сортів пшениці ярої за стійкістю до листових грибних хвороб в умовах Лісостепу України. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. 2016. Вип. 88(1). С. 202–209.
4. Горяїнова В.В. Моніторинг хвороб пшениці ярої. *Вісник Харківського національного аграрного університету. Серія «Фітопатологія та ентомологія»*. 2014. № 1-2. С. 54–57.

УДК 633.854.78:582.288

Ю.А. Туровнік, завідувач лабораторії, PhD

В.О. Мінералова, науковий співробітник, PhD

Інститут агроекології і природокористування НААН

МІКОБІОМ РИЗОСФЕРНОГО ҐРУНТУ СОНЯШНИКУ В УМОВАХ ОРГАНІЧНОГО ВИРОЩУВАННЯ КУЛЬТУРИ

Фізіологічно активні речовини рослин різних сортів та гібридів сільськогосподарських культур істотно впливають на структуру і функціонування мікробних популяцій у ризосферному ґрунті, де відбувається обмін метаболітами між культурними рослинами та мікроорганізмами [1].

Наукове видання

**НАУКОВІ ЗДОБУТКИ СЕЛЕКЦІОНЕРІВ
ННЦ «ІНСТИТУТ ЗЕМЛРОБСТВА НААН» –
НА БЛАГО МАЙБУТНЬОГО, ПРИСВЯЧЕНА 120-РІЧЧЮ
ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ВЧЕНОГО, АГРАРІЯ,
СЕЛЕКЦІОНЕРА ДАНИЛА ЛИХВАРЯ**

**МАТЕРІАЛИ ТЕЗ
Міжнародної наукової Інтернет-конференції
8 вересня 2022 р.**

Підписано до друку 07.10.2022.

Формат 60x84/8. Папір офсетний.

Друк цифровий. Ум. друк. арк. 16,27.

Обл.-вид. арк. 8,6.

Наклад 100 пр. Зам. № .

Видавець та виготовлювач ТОВ «ТВОРИ».

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції серія ДК № 6188 від 18.05.2018 р.

21027, м. Вінниця, вул. Келецька, 51а, прим. 143.

Тел.: (096) 973-09-34, (093) 891-38-52.

e-mail: info@tvoru.com.ua

<http://www.tvoru.com.ua>